

Elk najaar organiseert De Reactor in samenwerking met Vlaams-Nederlands huis deBuren De Dag van de Literatuurkritiek, een nascholingsmiddag voor docenten Nederlands in het middelbaar onderwijs in Nederland en Vlaanderen, waarin de rol van de literaire kritiek centraal staat. Elk jaar zetten we een andere thematische bril op waardoor we kijken naar literatuur, literaire kritiek en onderwijs. We nodigen vooraanstaande sprekers uit om hun licht hierover te laten schijnen. In 2018 was het thema inclusie en stelden we ons de vraag hoe we diverse(re) en inclusieve(re) literatuur en literaire kritiek voor leerlingen kunnen ontsluiten.

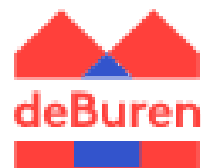
Koen Peeters was te gast op de Dag van de Literatuurkritiek. Het plenaire statement dat hij uitsprak, vind je [hier](#).

Binnen het thema inclusie en rond *De mensengenezers*, de prijswinnende roman van Peeters, maakten we, volgens jaarlijkse traditie, een reeks lesbrieven die je hieronder vindt.

Overigens besprak Gwennie Debergh de roman v

Veel literair-kritisch plezier!

De·Reactor VLAAMS-NEDERLANDS PLATFORM
VOOR LITERATUURKRITIEK

Introductie

De roman *De mensengenezer* bevat twee verhaallijnen die gaandeweg het verhaal meer en meer samensmelten. Enerzijds is er het verhaal van de jezuïet en professor Remi dat zich grotendeels afspeelt in België en daarna in Congo. Anderzijds is er het verhaal van de naamloze ik-verteller dat zich – in de voetsporen van Remi – ook afspeelt in België, maar met name in Congo. De twee mannen kennen elkaar omdat de verteller colleges volgde bij Remi en 40 jaar na dato alsnog graag zijn scriptie wil schrijven om zijn studie af te ronden.

Opdracht

- De geografische locaties zijn van belang om het verhaal goed te begrijpen. Maak een overzicht van waar het boek zich precies afspeelt in zowel Congo als België en zoek beide gebieden op op de wereldkaart.
- Deze twee gebieden liggen ver uiteen, maar hebben historisch gezien veel met elkaar te maken. Probeer te achterhalen wat die historische band is.
- Deze opdracht kun je ook maken voor jouw achtergrond. Geef op een wereldkaart aan waar jij, jouw ouders en grootouders vandaan komen en wat de banden zijn tussen die landen en het land waar je woonde en nu woont.
- Kun je op basis van je bevindingen bij de vorige vraag iets over jezelf en je culturele achtergrond zeggen?

Introductie

De roman *De mensengenezer* bevat twee verhaallijnen die gaandeweg het verhaal meer en meer samensmelten. Enerzijds is er het verhaal van de jezuïet en professor Remi dat zich grotendeels afspeelt in België en daarna in Congo. Anderzijds is er het verhaal van de naamloze ik-verteller dat zich – in de voetsporen van Remi – ook afspeelt in België, maar met name in Congo. De twee mannen kennen elkaar omdat de verteller colleges volgde bij Remi en 40 jaar na dato alsnog graag zijn scriptie wil schrijven om zijn studie af te ronden.

Opdracht

Hoezeer België en Congo ook verschillen en hoe complex en pijnlijk de geschiedenis ook is, in de roman *De mensengenezer* kun je ook overeenkomsten lezen tussen de twee landen. Lees bijvoorbeeld onderstaand citaat eens waarmee de roman opent:

‘Het wezen, er bestaat misschien zoiets als het wezen van de Westhoek. Misschien is het een geest, een daimon, een genius, die niet bestaat als lichaam maar toch sluipt en heerst in het West-Vlaamse landschap.’

Probeer eens op te schrijven wat die geest zou kunnen zijn als het België betreft. Zoek een citaat op in het boek waarmee je je antwoord verduidelijkt.

- Als je in het citaat ‘Westhoek’ vervangt door ‘Congo’ en ‘West-Vlaamse’ door ‘Congolese’, wat is dan je antwoord? Verduidelijk het opnieuw met een citaat uit het boek.

Introductie

In de roman *De mensengenezer* van Koen Peeters wordt een bijzondere, beeldende sfeer opgeroepen. De Standaarduitgeverij publiceerde zelfs naar aanleiding van het verschijnen van *De mensengenezer* een fotoreeks op haar website die je hier kunt bekijken:

<http://www.standaarduitgeverij.be/fotoreeks-de-mensengenezer-van-koen-peeters/>

Opdracht:

- Aan jou de eer om ook zo'n foto met citaat te publiceren. Het is een foto die jij maakt en waarop een compositie, vergezicht, beeld, tekst, tekening of iets anders te zien is.
- De foto past bij het verhaal dat verteld wordt en geeft de beeldende sfeer aan die jij bij een passage, hoofdstuk, verhaallijn of de hele roman vindt passen.
- Post je foto op Instagram en gebruik daarvoor #demensengenezer en de tag van je docent
- In het bijschrift bij je post schrijf je een citaat uit de roman dat volgens jou bij de foto hoort.
- Je laat je docent weten (dat kan tijdens een groepspresentatie in de klas waarin jullie gezamenlijk de foto's op Instagram bekijken) waarom je deze foto maakte, dit citaat koos en wat de twee volgens jou samen betekenen.
- Of meer klassiek: lever bij je docent een geprinte foto in waaronder je het citaat schreef en de uitleg.

Introductie

De roman *De mensengenezer* speelt zich af in België en in Congo. Het huidige omslag van de roman is een duidelijke verwijzing naar Congo en de maskers van onder meer de Yaka-cultuur die Remi en de verteller bewonderen in musea, tijdens het vreemde bezoek aan ene Maurice thuis (pag.141-149) en natuurlijk ter plaatse in Congo. Nu belicht het omslag maar een kant van het verhaal. Er is ook nog het verhaal over de Westhoek in België.

Opdracht A

- Stel je voor dat het omslag van de roman een cover zou zijn die verwijst naar, zoals het op de achterflap luidt: 'een verdwijnend boerenbestaan [...]', hoe zou die er dan uitzien?
- Houd niet alleen rekening met de locatie en het boerenbestaan, maar ook met de personages, zoals de moeder van Remi en nonkel Marcel en de geschiedenis: het kolonialisme de Eerste Wereldoorlog en dus met de graven van de soldaten.

Opdracht B

- Wat geldt voor het omslag geldt ook voor de tekst op de achterflap: alleen het verhaal van Remi wordt daar verteld, wat als de achterflap werd geschreven vanuit het perspectief van de naamloze verteller? Hoe zou die tekst dan luiden?
- Stel je voor dat de tekst op het achterflap wordt geschreven vanuit Congolees in plaats vanuit Belgisch perspectief. Denk bijvoorbeeld aan het perspectief van een van de vele Congolezen die Remi ontmoet tijdens zijn reis. Hoe zou die dan luiden?

Introductie

‘In het vak filosofie hadden wij, scholastieken, het over mensen die je ontmoet en die je beïnvloeden. We analyseerden Plato’s Symposium, met daarin een opmerkelijke passage over de daimon. Daimonen waren in de antieke wereld wijze, doorgaans onzichtbare halfgoden die inspireren en beschermen. Zij bemiddelen tussen de echte goden en de mensen. Ze vertalen de goddelijke instructies en, omgekeerd, brengen de smeebeden van de stervelingen naar boven. Daimonen zijn niet te verwarren met demonen’. (pagina 151)

In de roman *De mensengenezer* treden minstens twee motieven steeds op de voorgrond. De eerste is het begrip ‘malice’ dat we voor het eerst horen uit de mond van nonkel Marcel. Het tweede is het begrip ‘daimon’ waarover verschillende standpunten worden ingenomen. Bovenstaande is dat van Vanhove, de filosofieprofessor van Remi tijdens de colleges in Heverlee. Remi denkt er anders over (p. 163). Vanhove geeft ook een gastcollege in Kimwenza en daar stelt hij zijn definitie bij (p. 182).

Opdracht A (HV)

- Op basis van de roman kun je dus verschillende, maar toch zeer verwante beschrijvingen geven van de daimon. Noteer voor jezelf kort wat volgens jou, uitgaande van de romantekst, een daimon is.
- Pas het begrip nu toe op jezelf: wie zou voor jou een daimon?(mogen/kunnen) zijn. (je hoeft dit antwoord met niemand te delen, het is een gedachte-experiment om het begrip te leren beheersen).
- Welk personage zou een daimon kunnen zijn voor Remi? Leg uit waarom en ondersteun je antwoord met minstens 1 citaat
- Doe hetzelfde voor de naamloze ik-verteller.

Opdracht B (V)

Op de Reactor bespreekt Gwennie Debergh de roman en gaat daarin ook in op het begrip daimon. Ze geeft aan wie er volgens haar de daimon is voor Remi en wie dat voor de ik-verteller is. Je kunt dat hier lezen: http://www.dereactor.org/home/detail/de_zwarte_spiegel/

Kun je het met haar eens zijn ongeacht je antwoord bij opdracht A en waarom (niet)?